

www.
ieud.ir

جزوه آموزشی

نظام آراستگی محیط کار

5S مهندس بابک مقصودیان

SET IN ORDER

SHINE

SORT

SYSTEMATIZE

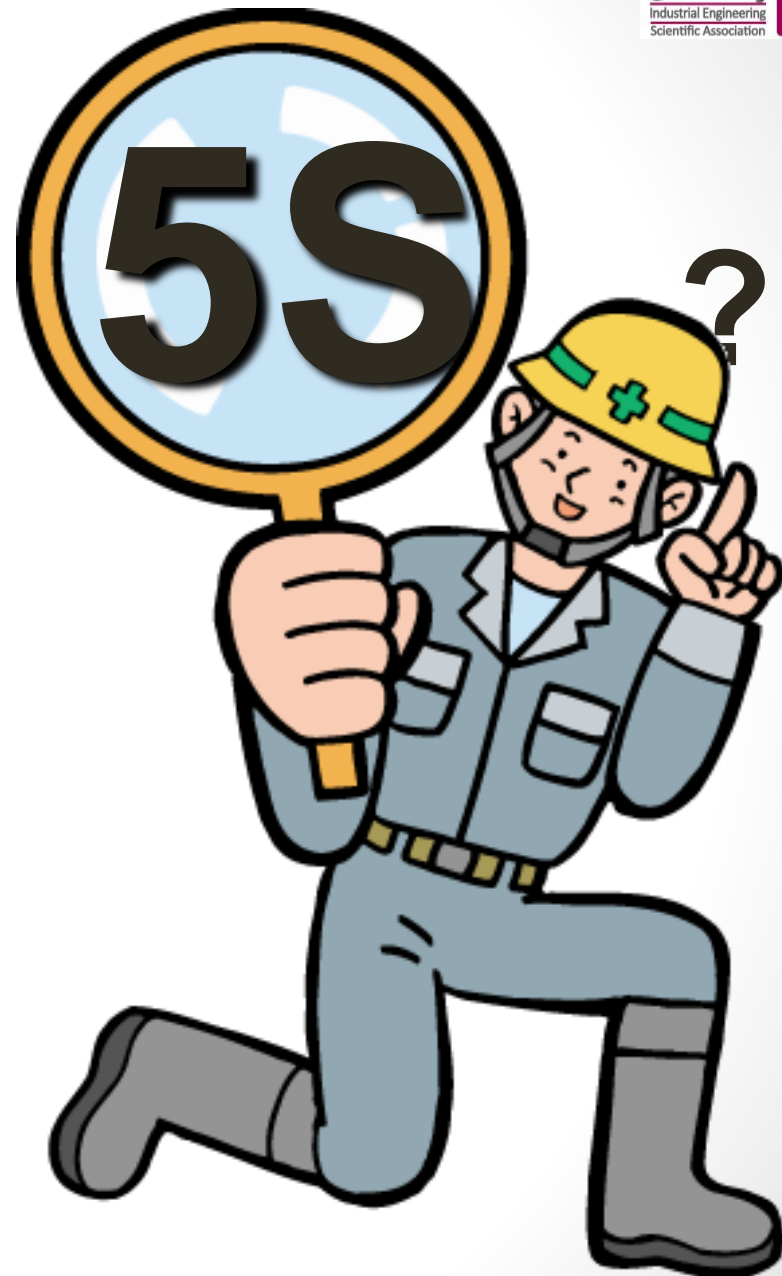
STANDARDIZE

تهیه کننده : *Babak maghsoodian*

انجمن علمی
مهندسی صنایع
دانشگاه آزاد
واحد دهقان
Industrial Engineering
Scientific Association

IEUD
www.ieud.ir

چیست؟

5S از پنج حرف اول کلمات ژاپنی زیر گرفته شده است.

1. Sei-ri پاکسازی (سازمان یافته)
2. Sei-ton نظم و ترتیب
3. Sei-so نظافت
4. Sei-ke-tsu استاندارد سازی
5. Shi-tsu-ke آموزش فرهنگ سازماندهی محیط کار

5S

ساماندهی محیط کار

تعریف : 5S سیستمی فکری و عملیاتی برای پیشگیری از اتلاف منابع ، بهبود بهره وری و ارتقاء کیفیت است که از 5 اصل و یازیر سیستم تشکیل شده است . این سیستم تلاشی سازمان یافته برای انجام اصلاحات تدریجی و مستمر می باشد که با اجرای آن سازمان در راستای بهره ور کردن فعالیت‌های خود پیش خواهد رفت .

چرا بهتر است جنبش کایزن با 5S شروع شود؟

- فعالیتهای 5S برای مبتدیان آسانتر است.
- کارکنان پاکیزه گی را دوست دارند و بیشتر مشارکت می کنند
- در مورد اینکه مزایای 5S منحصر به مدیران نبوده و به نفع کارکنان نیز هست، کسی تردید نمی کند
- نیاز به هزینه چندانی ندارد
- سریعتر نتیجه می دهد و صف شکن است .
- نتایج بسیار مشهود و شوق برانگیز است.
- در تغییر پارادایم سازمان از بی تفاوتی و رکود به تحرک و بهبود طلبی بسیار موثر است.

Gemba

❖ ریشه بسیاری از مسائل کیفی و هزینه ای سازمان در **GEMBA** نهفته است

➤ گمبا جایی است که عملیات واقعی کار در آنجا انجام میگیرد . گمبا یعنی محل واقعی (**Real Place**)

➤ مدیر برای تشخیص واقعیتها و توفیق در کار ضروری است که همواره در صحنه تولید (گمبا) حضور داشته و ناظر عملیات باشد.

➤ صحنه عملیات (گمبا) محل تاخت و تاز **شیاطین صنعتی** است .

شیاطین صنعتی

شیاطین صنعتی از دیدگاه مدیریت ژاپنی :

اتلاف

Muda

بی ثباتی

Mura

شرایط سخت کاری

Muri

➤ 5S همواره به دنبال کشف و رفع اتلافها از محیط کار میباشد . بطور کلی اتلاف در محیط کار به هفت گروه زیر تقسیم میشود :

1. Over Production
2. Waiting
3. Transportation
4. Wrong Processes
5. Inventory
6. Motion
7. Deffective Parts

1. تولید بیش از حد نیاز
2. انتظار
3. حمل و نقل
4. فرآیندهای نادرست
5. انبارش
6. حرکت
7. تعمیرات و بازرسی

سیهای سازمانهای مشکل دار

- کارکنان ظاهری خسته و آشفته دارند.
- کارکنان صمیمی نیستند.
- غیبت از کار، بالاست.
- کارکنان پیشنهادی برای اصلاح و پیشرفت کارها ارائه نمی نمایند.
- فعالیتی در زمینه **QCC** ها به چشم نمی خورد.
- ضایعات، دوباره کاری و برگشتی بالاست.
- تجهیزات و محیط کار، کثیف و آلوده اند.
- ابزار و اقلام بدون نظم و ترتیب پراکنده اند.
- موجودی انبار و حجم کالای نیم ساخته بالاست.
- تعداد حوادث بالاست.

به طور کلی اهداف اجرای 5S عبارتند از :

- بهبود کیفیت
- بهبود روابط انسانی
- تعیین معیارهایی برای حذف اقلام و فعالیتهای غیر ضروری
- نظم و ترتیب در محل کار
- دستیابی به محیطی منظم و دلپذیر
- تسریع در جابجایی
- دسترسی سریع به اقلام و تجهیزات

ارتباط 5S با سایر سیستمهای سازمانی

- سیستم انبارداری
- سیستم برنامه ریزی تولید
- سیستم حمل و نقل
- سیستم تحویل کالا
- سیستم استقرار تجهیزات و ماشین آلات
- سیستم ارزیابی کارکنان
- سیستم پیشنهادهای
- و ...

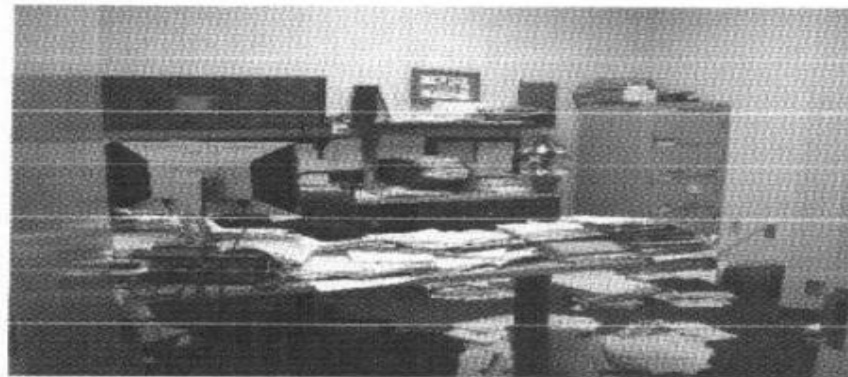
بخش اول

SI - Seiri (تفکیک و تعمیر - پاکسازی):
SI به مفهوم تشخیص اقلام و مواد ضروری از غیر ضروری و جمع آوری و دور ریختن دور ریختن اشیاء زاید و ناکارآمد میباشد . به طور کلی این واژه مترادف با جدا کردن اقلام، اسناد ، ابزار و اطلاعات مورد نیاز و کاربردی از اقلام، اسناد ، ابزار و اطلاعات غیرلازم و غیرکاربردی و دور نمودن

مصرف ها ، بی مصرف ها و غیر کاربردی ها از محیط کار و همچنین تعمیر، تعویض و یا اصلاح معایب و نواقص برای استفاده مجدد از اقلام معیوب میباشد . S۱ یا پاکسازی ، مفهوم طبقه بندی اشیاء و اقلام مورد نیاز در دسترس و در اختیار و نیز دسته بندی این اقلام بر اساس میزان اهمیت آنها را نیز در معنای خود مستتر دارد . در واقع این بند از ما میخواهد تا اشیاء و لوازم در اختیار را با توجه به دامنه کاربرد و

میزان مصرف آنها دسته بندی کرده و کاربری و تواتر استفاده از اقلام را معیاری برای چیدمان آنها قرار دهیم .

برای اجرای مناسب و

اثربخش S۱ ابتدا باید مشخص کنیم که به کدامیک از اسناد ، اشیاء ، ابزار و وسایل موجود نیاز داشته و به کدامیک در حال حاضر نیاز نداریم . ضمن آنکه تواتر مصرف و میزان استفاده از وسائل و ابزار را نیز باید در این خصوص لحاظ نمائیم .

هدف اصلی از این اقدام کنار گذاردن اسناد ، اقلام ، ابزار و اشیاء کم مصرف و یا بی مصرف و دور کردن آنها از محیط کار میباشد . نکته حائز اهمیت در این میان نحوه

کنارگذاری این ارقام میباشد . باید توجه داشت این عمل باید بگونه ای صورت پذیرد که دسترسی مجدد به ارقام و ابزار کنار گذاشته شده را در صورت نیاز میسر سازد .

در این مرحله باید به ۲ نکته اساسی توجه خاص نمود :

۱. قطعات و تجهیزات از کار افتاده که قابل تعمیر نیز میباشند مورد تعمیر قرار گرفته و سپس تعیین تکلیف گردند .

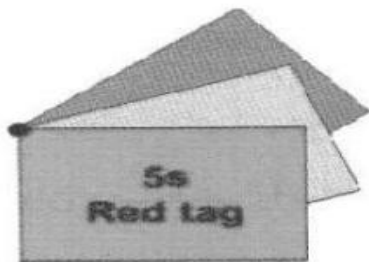
۲. قطعات و تجهیزات از کار افتاده که غیر قابل تعمیر میباشند به صورت کامل از محیط کار حذف شوند (دور ریخته شده و یا به عنوان ضایعات فروخته شوند) .

در پایان این مرحله و در صورتیکه اقدامات لازم را به خوبی انجام داده باشیم دستاوردهای ذیل قابل مشاهده خواهند بود :

- عوامل آلوده کننده محیط کار شناسائی و قابل کنترل میگردند.
- عوامل آلوده کننده محیط کار حذف میگردند.
- با اولویت بندی ارقام در دسترس ، امکان دسترسی آسان به ارقام پر مصرف فراهم شده و سرعت انجام کار بیشتر میشود .
- میتوان معیارهایی را برای اولویت بندی و تفکیک ارقام ضروری از غیر ضروری تعریف نمود تا در آینده به عنوان ملاکی برای تامین و تدارک ارقام مورد استفاده قرار بگیرد .

- با دور ریختن و کنار گذاردن اقلام بی مصرف امکان استفاده بهینه از محیط کار و سالنهای تولید فراهم میشود.
  - امکان استفاده موثر و بهینه از تجهیزات فراهم میشود.
  - با شناسائی اقلام معیوب و قابل تعمیر و رفع نواقص آنها فرصت استفاده مجدد از آنها فراهم میشود.
- نحوه تعیین تکلیف اقلام :

برای آنکه بتوانید S۱ را به خوبی جاری سازی نمائید و اقلام ، اشیاء و ابزار در اختیار را را به بهترین شکل ممکن طبقه بندی و تعیین تکلیف نمائید استفاده از روشی به نام برچسب رنگی (Colour tag) توصیه میشود . در این روش از برچسبهائی با تعاریف رنگی مشخص به شرح زیر برای نشان دادن میزان اهمیت و کاربری اقلام و ابزار در اختیار استفاده میشود :

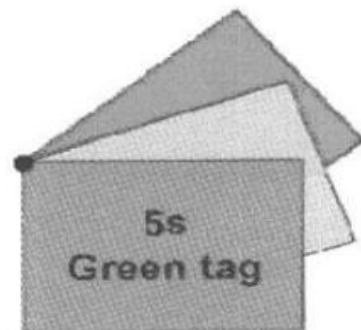
۱. برچسب قرمز (Red tag): این برچسب در مورد اقلام ، اشیاء و یا ابزارهائی که به کلی خراب ، غیر قابل تعمیر و یا فاقد کاربری میباشند و باید از محیط کار دور شوند به کار برده میشود . این اقلام

یا باید دور ریخته شده ، یا به عنوان ضایعات فروخته شوند و یا در صورتیکه مورد نیاز واحد دیگری میباشند به آن واحد منتقل گردند .

۲. برچسب زرد (**Yellow tag**): این برچسب برای اقلام ، اشیاء ، وسائل و یا

ابزارهایی استفاده میشود که کاربری محدودی دارند و باید ضمن دور کردن از محیط کار در جایی نگهداری شوند که امکان دسترسی به آنها وجود داشته باشد . لازم به ذکر است اقلام معیوب قابل تعمیر نیز در این دامنه قرار دارند .

۳. برچسب سبز (**Green tag**): این برچسب برای اقلام ، اشیاء و یا ابزارهایی مورد استفاده قرار میگیرد که کاربری فراوانی دارند و باید کاملاً در دسترس و بر روی میز کار و یا نزدیکترین قفسه به میز کار نگهداری شوند .

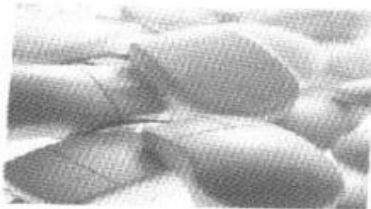

اما برای آنکه بتوانید عملیات نصب برچسب رنگی را اجرائی نمائید بایستی ابتدا لیستی از اقلام و اشیاء و ابزار موجود را تهیه و در جدولی به شکل زیر مرتب نمائید .

جدول لیست موجودی ابزار و اقلام و میزان کاربری آنها

ردیف	نام ابزار / اقلام در اختیار	تعداد موجود و در اختیاره	وضعیت			میزان کاربری		
			سالم	قابل تعمیر	غیر قابل تعمیر	خیلی زیاد	کم	فاقد کار بری
			نام واحد:			تائید مسئول تهیه کننده :		

(اصل فقط یکی) : یکی از اهداف استقرار S۱ تحقق اصل فقط یکی میباشد . در حقیقت هدف از تعیین تعداد اقلامی که از یک نوع در اختیار هستند نگهداری یکی از آنها و حذف مابقی آنها از روی میز کار میباشد .

- ✗ تنها یک خودکار آبی
- ✗ تنها یک گوشی تلفن
- ✗ تنها یک چکش از یک نوع
- ✗ تنها یک تقویم و ....

همانطور که اشاره شد بخش اول یا S۱ از دو مرحله اصلی تفکیک و تعمیر تشکیل یافته است . در بخش اول ابتدا نسبت به تفکیک اسناد ، اقلام و ابزار کاربردی و سالم از اسناد

، اقلام و ابزار ناسالم و غیر کاربردی اقدام میشود و در بخش دوم نسبت به تعمیر اقلام و ابزار معیوب اقدام میشود :

۱. تفکیک

۲. تعمیر

الف : تفکیک :

در اولین گام و برای اجرای دقیق S۱ لازم است تا ابتدا اقلام سالم و معیوب از هم تفکیک شوند. اقلام معیوبی که قابلیت تعمیر و استفاده دارند باید تعمیر شده و مورد استفاده قرار گیرند و لی اقلام معیوب غیر قابل تعمیر باید حذف شوند . برای اجرای مناسب و اثربخش فاز تفکیک اقدامات زیر باید توسط سازمان صورت پذیرد :

۱. جداسازی اقلام مورد نیاز و قابل مصرف از اقلام تعمیری و غیر قابل تعمیر. در این خصوص لازم است تا :

- اقلام و ابزار در اختیار و پیرامون خود را لیست کنید
- میزان کاربری اقلام و ابزار در اختیار را مشخص کنید
- کاربری اقلام و ابزار در اختیار را مشخص کنید
- تعداد موجود از ابزارها و اقلام یکسان را ثبت کنید
- لیستی از اقلام و ابزار معیوب در اختیار تهیه کنید

۲. استفاده از برچسبهای رنگی برای تعیین تکلیف اقلام ، اشیاء و ابزار (سبز ، زرد ، قرمز)

۳. حذف اشیاء زاید از محیط کار: در این خصوص بایستی اقلام و ابزار زاید و غیر کاربردی ، اقلام و ابزار معیوب و غیر قابل تعمیر و نیز وسائل اضافی را به انبار منتقل کنید (در هنگام انتقال به انبار، امکان نیاز به آنها را در آینده مد نظر قرار دهید)

۴. تفکیک و جداسازی اشیاء زائد و غیر کاربردی از اقلام کاربردی. در این خصوص لازم است تا :

- اقلام و ابزار اضافی و غیر کاربردی را از سایر اقلام تفکیک کنید
- مواد ضایعاتی و اقلام غیر قابل مصرف و یا غیر قابل تعمیر را برای خروج کامل آماده کنید . بهتر است این اقلام به جای انتقال به انبار فروخته شوند
- اگر برخی از اقلام و ابزار زائد و غیر کاربردی در یک واحد در واحد دیگر قابل مصرف هستند ، آنها را به آن واحد منتقل کنید .

ب : تعمیر :

برای اجرای اصل تعمیر لازم است همانطور که مورد اشاره قرار گرفت ابتدا تفکیکی بین ابزار و

اقلام قابل تعمیر و غیر قابل تعمیر قائل شویم . اقلام و ابزار غیر قابل تعمیر همانطور که

گفته شد بایستی به طور کامل حذف شوند . فروش این اقلام اغلب تبدیل به منبع درآمدی برای سازمان میگردد .

جالب است بدانید بسیاری از سازمانهای بزرگ توانسته اند از همین راه منابع مالی خود را تقویت کنند. اقلام قابل تعمیر نیز بایستی تعمیر و برحسب نیاز در آن واحد و یا واحد دیگری استفاده شده و یا جهت استفاده در آینده به انبار منتقل شوند . لازم به ذکر است در فرآیند تعمیر ، علاوه بر اقلام و ابزار فردی محیط کار ، سازمان باید توجه خاصی به ساختمان ، تاسیسات و ... داشته باشد . برای اجرای مناسب و اثربخش فاز تعمیر اقدامات زیر باید توسط سازمان صورت پذیرد :

▪ ساختمان و ابنیه :

- تعمیر نمای ساختمان، راهروها و سالنها ، آبراه ها و مجاری فاضلاب و ...
- تعمیر یا تعویض سیستمهای روشنایی، تهویه و تاسیسات سرمایشی و گرمایشی
- تعویض ابزار ، ماشین آلات ، تجهیزات و ... با انواع جدید و قابل مصرف
- تعویض یا باز سازی ماشین آلات ، اشیاء و ابزار مستهلک یا غیر قابل استفاده جهت تعیین تکلیف نهائی
- تعمیر ابزار ، ماشین آلات و تجهیزات معیوب

▪ به روز آوری برنامه های نرم افزاری (فراموش نکنید که حتی منابع نرم افزاری نیز نیاز به پاکسازی دارند)

▪ تدوین و اجرای دستورالعمل نگهداری و تعمیرات برای پیشگیری از بروز مجدد نقایص در آینده (اقدام اصلاحی و پیشگیرانه).

▪ تهیه شناسنامه تجهیزات برای کلیه ابزار و ماشین آلات

ضررهای وجود اقلام غیر ضروری در محیط

- 1- کند کردن عملیات
- 2- اشغال فضای مفید
- 3- معطلی سرمایه
- 4- استهلاک اقلام مفید
- 5- ایجاد اتلاف وقت برای جستجوی اقلام ضروری
- 6- ناآراسته و شلوغ کردن محیط کار
- 7- گم شدن اقلام ضروری
- 8- افزایش حوادث و مشکلات ایمنی

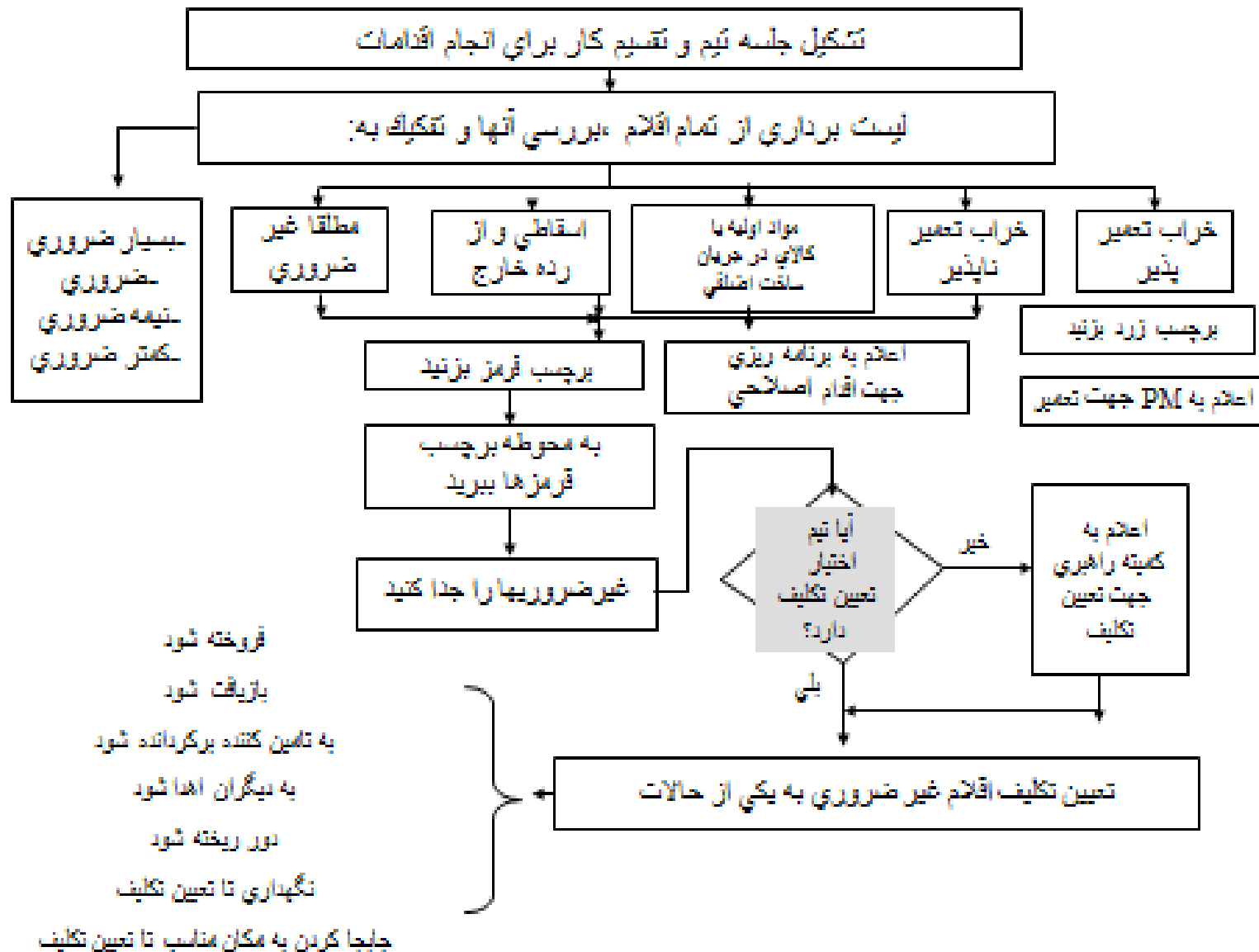

چرا اقلام غیر ضروری انباشته می شوند؟

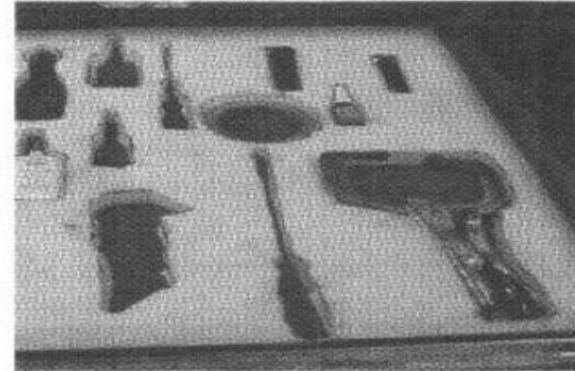
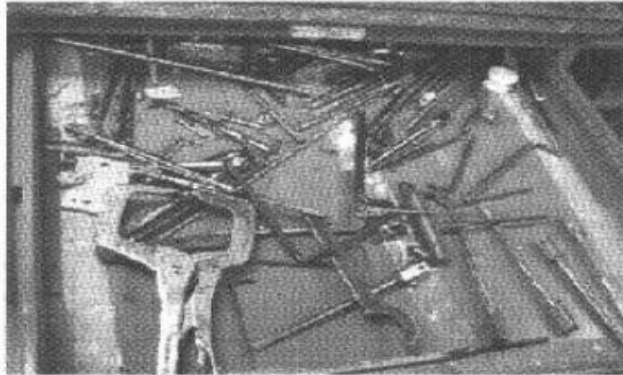
- 1- نقص در سیستم برنامه ریزی تولید
- 2- نقص در سیستم مکانیابی ماشین آلات
- 3- انتخاب نادرست مکان انبارها
- 4- مشکلات کیفی و برگشتی محصولات QC یا مشتری
- 5- ضعف در سیستم سفارش مواد اولیه یا قطعات
- 6- تغییر در طرح تولید یا محصولات
- 7- عادت غلط تکثیر و نگهداری مازاد مدارک

فرآیند انجام S اول

5۲ – Seiton (نظم و ترتیب)

نظم و ترتیب به معنای مرتب کردن ابزار ، اشیاء ، اوراق ، اسناد و اطلاعات و تعیین جای مناسب برای آنها ، به نحوی که با سرعت و به سهولت قابل ردیابی و در دسترس باشند ، میباشد . ایجاد نظم در چیدمان و جانمایی ابزار ، ماشین آلات و اشیاء به نحوی که در زمان

مورد نیاز و با صرف حداقل زمان ممکن ، در اختیار قرار گیرند ، یکی از مهمترین اهداف نظم و ترتیب میباشد .

به لحاظ کارکردی نظم و ترتیب به معنای قرار دادن اشیاء در مکانهای مناسب برای کاهش اتلاف وقت به هنگام جستجوی آنها میباشد . ضمن آنکه استقرار S۲ موجب میشود تا هزینه های پنهان ناشی از اتلاف زمان کاهش پیدا نماید . درمجموع از جمله مزایای استقرار نظم و ترتیب میتوان به عنوان نمونه به موارد زیر اشاره نمود:

▪ ایجاد نظم و ترتیب عمومی در محیط کار و ایجاد آراستگی نسبی و آرامش بخش در محیط .

▪ کاهش هزینه های پنهان ناشی از اتلاف زمانی .

▪ کاهش هزینه های ناشی از از بین رفتن ابزار و اشیاء و ...

▪ سهولت در استقرار و مکانیابی اشیاء ، ابزار، اسناد و اقلام (از لحاظ کیفیت، ایمنی و بازدهی) .

▪ ارتقاء بهره وری از طریق حذف زمان تلف شده برای جستجوی اشیاء ، ابزار ، اقلام و اسناد .

▪ کاهش خطا و افزایش سرعت دسترسی به اشیاء ، ابزار و اسناد .

▪ کاهش ضایعات و عوارض ناشی از نابسامانی و در هم ریختگی محیط کار .

▪ کاهش اشتباهات و دوباره کاریها و در نهایت :

▪ What - نام ابزار ، اسناد و یا اشیاء مورد

استفاده

▪ When - زمان استفاده - تواتر استفاده از

ابزار، اسناد و یا اشیاء

▪ Where - محل و مکان استفاده از ابزار،

اسناد و یا اشیاء

▪ Why - دلیل استفاده از ابزار، اسناد و یا اشیاء

▪ Who - شخص استفاده کننده از ابزار، اسناد و یا اشیاء

جدول 5W

Who (چه کسی؟)	Why (به چه دلیل؟)	Where (کجا؟)	When (چه زمانی؟)	What (چه وسیله ای؟)	ردیف
تائید مسئول تهیه کننده :					نام واحد:

تکمیل این جدول به عنوان یک راهنما به ما کمک خواهد کرد تا وضعیت کلی اشیاء ، اسناد و یا ابزارهایی که در اختیار ما هستند مشخص نمائیم . خروجی این جدول اطلاعاتی در اختیار ما قرار میدهد که با توجه به این اطلاعات :

- اشیاء ، اسناد و یا ابزارهایی را که از آنها استفاده نمی کنیم شناسائی کرده و در آینده تعیین تکلیف کنیم (دور ریخته و یا به عنوان ضایعات بفروشیم) .
- اشیاء ، اسناد و یا ابزارهایی را که در حال حاضر از آنها استفاده نمی کنیم اما در آینده ممکن است مورد استفاده قرار گیرند به عنوان بر طرف کننده نیازهای احتمالی ، در جایی دور از دسترس و در انبار نگهداری نماییم .
- اشیاء ، اسناد و یا ابزارهایی را که مورد نیاز ما نیستند اما ممکن است مورد نیاز سایر واحدهای سازمان باشند، در اختیار آن واحدها قرار دهیم .

▪ اشیاء ، اسناد و یا ابزارهائی را که حداکثر یک بار در ماه از آنها استفاده می کنیم.

در قفسه ای دور از میز کار نگهداری کنیم.

▪ اشیاء ، اسناد و یا ابزارهائی را که در طول هفته یک یا چند بار از آنها استفاده می

کنیم در محل کار و در داخل کشوی میز کار و یا نزدیکترین قفسه قرار می دهیم .

▪ اشیاء ، اسناد و یا ابزارهائی را که در طول روز چند بار از آنها استفاده می کنیم، در

محل کار و روی میز کار نگهداری کنیم یا با خود حمل کنیم.

راهنمای تشخیص اقسام ضروری از غیر ضروری

ردیف	تعدد استفاده در واحد زمان	نوع	مکانیابی
اول	کمتر از یکساعت، یکبار استفاده شود	بسیار ضروری	در دسترس خود قرار داده یا با خود حمل کنید
دوم	از یکساعت تا یکروز یکبار استفاده شود	ضروری	در محل کار و در نقطه کانونی (میز یا تابلو ابزار) قرار دهید و پس از استفاده به جایش برگردانید
سوم	از یکروز تا یکماه یکبار استفاده شود	نیمه ضروری	در محل کار و در نقطه کانونی قرار دهید و پس از استفاده به جایش برگردانید
چهارم	از یکماه تا ششماه یکبار استفاده شود	کمتر ضروری	دور از دسترس و در انبار نگهداری کنید
پنجم	بیش از 6 ماه یکبار استفاده شود	غیر ضروری	نگهداری نکنید یا دور از دسترس و در انبار نگهداری نمایید
ششم	مورد استفاده آن متخصص نیست	مطلقا غیر ضروری	نگهداری نکنید

چرخه استقرار S۲

برای اجرا و استقرار S۲ لازم است تا برای هر یک از واحدها و بخشهای سازمان ، با توجه به نوع فعالیت آنها یک برنامه اجرایی تهیه نمائید

این برنامه ۵ فاز به شرح ذیل دارد :

فاز ۱. ایجاد نظم عمومی

در این مرحله باید نسبت به ایجاد یک نظم کلی در سازمان با استفاده از مشخص نمودن مأموریت ، اهداف ، ویژگیهای ساختاری ، تهیه ساختار سازمانی و ... اقدام نمود.

(جدول ۱)

جدول ۱

ردیف	فاز اجرایی	برنامه اجرایی
۱	ایجاد نظم عمومی	۱. تعیین چشم انداز ، مأموریت ، اهداف و ویژگیهای سازمان ۲. تعیین زیر مجموعه های اصلی سازمان و تهیه چارت سازمانی ۳. تعیین شرح وظایف کلیه بخش ها و ابلاغ آن به کلیه کارکنان ۴. تعیین ابزار ، اشیاء و اقلام ضروری و مورد نیاز برای کار ۵. تعیین (Layout) محل قرار گیری ابزار ، اشیاء ، ماشین آلات و اقلام ۶. تعیین وضعیت اشیاء (تکمیل جدول ۵W) ۷. جانمایی افراد در سطح سازمان متناسب با شرح وظایف ۸. تهیه برنامه زمانبندی نظافت سازمان ۹. ایجاد نظم در تابلوی اعلانات ۱۰. تهیه و تدارک پوشش مناسب برای کارکنان متناسب با نوع فعالیت

فاز ۲. ایجاد نظم در محیط تولیدی

در این مرحله باید نسبت به ایجاد یک نظم عمومی در واحدهای تولیدی و مرتب سازی اقلام و ابزار ، ماشین آلات و طراحی (Layout) و نحوه چیدمان ماشین آلات در سالنهای تولید اقدام نمود . (جدول ۲)

جدول ۲

برنامه اجرایی	فاز اجرایی	ردیف
۱. نصب تابلوی راهنما برای بخشها و سائنها ۲. تهیه دستورالعمل نحوه نگهداری و تعمیرات ابزارها ۳. تهیه دستورالعمل نگهداری و تعمیرات ماشین آلات (نت) ۴. تهیه دستورالعمل نحوه نگهداری مواد اولیه و قطعات ۵. تهیه دستورالعمل نحوه چیدمان مواد و محصولات ۶. تعیین محل قرار گیری ابزار ، اشیاء و تجهیزات ۷. استفاده از برجسب هویت و شناسنامه کالا در انبار مواد اولیه و محصول ۸. تهیه دستورالعمل نحوه چیدمان در انبار و نگهداری محصولات تولیدی ۹. خط کشی مسیر عبور در سالنها و راهروها ۱۰. تهیه دستورالعمل نحوه حمل مواد و محصولات ۱۱. آموزش کارکنان در خصوص نحوه حمل انواع مواد و محصولات	ایجاد نظم در محیط تولیدی	۲

فاز ۳. ایجاد نظم در محیط اداری و برای وسایل اداری

در این مرحله مرتب سازی میز کار به نحوی که سرعت انجام امور اداری را افزایش و حرکات غیر ارزش افزا را کاهش دهد در

دستور کار میباشد. حذف اقلام زائد و اضافی و حذف کپی های متعدد از نامه ها بخشی

از اقدامات موثر در این حوزه میباشد که میتواند منجر به

افزایش سرعت کار و کاهش احتمال بروز اشتباه در ضمن

اجرای کار گردد. یکی از اقدامات موثر برای ایجاد نظم در

محیط اداری ایجاد نظم در کشوی میز و نظم بخشیدن به

وسایل موجود در آن میباشد. (جدول ۳)

جدول ۳

برنامه اجرایی	فاز اجرایی	ردیف
۱. تعیین نحوه استقرار (Layout) واحدهای یک سازمان و اتاقهای یک واحد ۲. تعیین نحوه چیدمان فرمها و برگ های اداری در قفسه یا... ۳. تعیین نحوه چیدمان میز، کمد فایل و... در اتاق و نحوه قرار گیری آنها ۴. تعیین نحوه شناسه گذاری و ردیابی پرونده ها در بایگانیها ۵. استفاده از لیبل بر روی زونکنها ۶. تعیین اقلام ضروری مورد نیاز و حذف اقلام غیر ضروری از روی میز کار ۷. تعیین نحوه چیدمان لوازم اداری روی میز ۸. تعیین نحوه چیدمان لوازم التحریر یا لوازم شخصی در داخل کشو ۹. حذف کپی های متعدد و یا اقلام اضافی از روی میز کار اجرای اصل " فقط یکی " ۱۰. تعیین نحوه چیدمان پرونده ها در فایل، قفسه یا کمد ۱۱. تعیین نحوه چیدمان کتابها، مجلات و جزوات و... در قفسه و کتابخانه	ایجاد نظم در محیط اداری و برای وسایل اداری	۳

فاز ۴. ایجاد نظم در ثبت اسناد و بایگانی نامه ها و مدارک

افزایش سرعت دسترسی به پرونده ها و کاهش زمان صرف شده برای پیدا کردن نامه ها و اسناد اداری با استفاده از روشهایی نظیر نصب برچسب بر روی پرونده ها و قراردادن زونکنها در محل مناسب یکی از اهداف این مرحله میباشد. فراموش نباید

کرد که تعبیه مکانی مناسب برای نگهداری پرونده ها و زونکنهای اداری علاوه بر ایجاد امنیت برای آنها و حفظ آنها از عوامل فرساینده، مانع از اتلاف زمان در هنگام

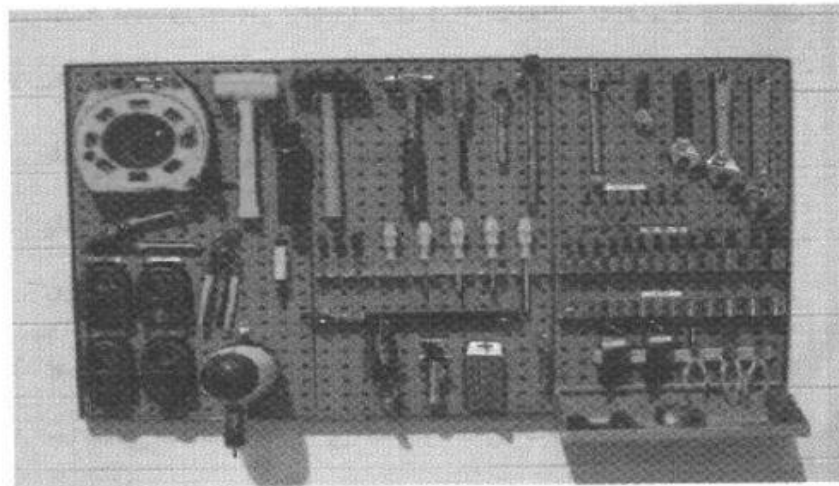
جستجوی اسناد و مدارک و در نتیجه افزایش سرعت انجام کار میگردد. (جدول ۴)

جدول ۴

ردیف	فاز اجرایی	برنامه اجرایی
۴	ایجاد نظم در ثبت، استفاده و بایگانی نامه ها و مدارک	۱. طراحی و تهیه فرمهای استاندارد اداری ۲. استفاده از فرمهای استاندارد اداری در فایلها و پرونده ها ۳. استاندارد سازی روش مکاتبات و امور دفتری ۴. استاندارد سازی نحوه بایگانی اسناد، نامه ها و مدارک ۵. برقراری نظم در پرونده های اداری ۶. حذف اقلام اضافی روی میز کار و نگهداری تنها یک قلم از هر نوع ۷. بکارگیری لیبل ها و برجسبتهائی با تعاریف مشخص بر روی زونکنها ۸. استفاده از زونکنهائی با تعاریف مشخص برای هر موضوع ۹. تعیین تعداد پرونده ها و اقلام روی میز (حین کار) ۱۰. ایجاد امکان دستیابی سریع به نامه ها و اسناد اداری ۱۱. حذف اقلام و وسائل متعدد و کپی های متعدد از نامه های روی میز و اجرای اصل "فقط یکی" ۱۲. پرهیز از قراردادن هر گونه یادداشت یا کارت زیر شیشه میز

فاز ۵. ایجاد نظم برای اشیاء و وسایل تولیدی

چیدمان (Layout) برنامه ریزی شده ، نظام مند و مرتب ابزار و ماشین آلات خط تولید با هدف کاهش حرکات غیر ضروری و جلوگیری از بروز حوادث غیر قابل پیش بینی از اهداف این مرحله از برقراری نظم در محیط کاری میباشد . در پایان این مرحله شرایطی در محیط کار ایجاد میگردد که علاوه بر افزایش سرعت کار ، حوادث شغلی متاثر از نابسامانی محیط کار نیز به میزان چشمگیری کاهش پیدا مینماید . (جدول ۵)

جدول ۵

برنامه اجرایی	فاز اجرایی	ردیف
۱. تهیه شناسنامه تجهیزات برای کلیه ابزار و ماشین آلات ۲. مرتب نمودن اشیاء و اقلام پیرامون میز کار ۳. تعیین تکلیف اشیاء در اختیار با استفاده از جدول ۵W ۴. استفاده از جعبه ابزار مناسب و مرتب نمودن ابزار در جعبه ابزار ۵. چیدمان مرتب مواد اولیه در انبار ۶. تهیه دستورالعمل نگهداری و تعمیرات ابزار و ماشین آلات ۷. بازرسی و کنترل روزانه روان کننده ها ۸. بازرسی روزانه و مرتب اتصالات برق ، لوله ها و شیلنگها ۹. بازرسی نوبه ای و مرتب تابلو برق و سیم کشیها ۱۰. چیدمان و جانمایی مرتب ماشین آلات ۱۱. جانمایی مناسب ابزاری که در حال حاضر به آنها نیازی نداریم ۱۲. کنترل و بازرسی مرتب تاسیسات سرمایشی ، گرمایشی و برق اضطراری	ایجاد نظم برای اشیاء و وسایل تولیدی	۵

مزایای S دوم

- سهولت پیدا کردن اقلام
- سرعت پیدا کردن اقلام (زیر 30 ثانیه)
- هماهنگی بین کارکنان در نامیدن اقلام
- هماهنگی بین کارکنان در تعیین مکان اقلام
- بهبود ایمنی
- بهبود فرآیند
- بهبود لی اوت
- آراستگی و دلپذیرتر شدن محیط

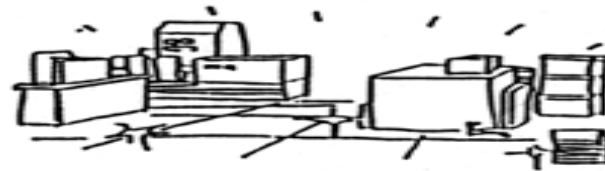
30 Second Rule

قانون 30
ثانیه

پاکیزه سازی = Seiso

تعریف :
برطرف نمودن هرگونه آلودگی از محیط کار ،
پوسینه محدود نمودن منابع آلودگی (از بین بردن
منابع آلودگی) .

موارد پاکیزه سازی

- پاکیزه سازی دستگاهها
- پاکیزه سازی کف کارگاه
- پاکیزه سازی دیوارها، پنجره ها
- پاکیزه سازی کمدها، کشوها
- پاکیزه سازی ابزارها
- پاکیزه گی کارکنان و لباس کاری آنها
- پاکیزه سازی مکانهای عمومی
- و ...

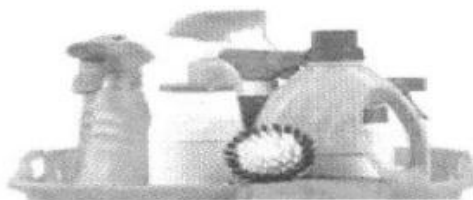

بخش سوم

S۳ – Seiso (تمیزی)

تمیزی به معنای پیشگیری از کثیفی و پاکیزه نگه داشتن محیط ، اموال و افراد و حذف یا کنترل آلاینده ها در محیط کار و زندگی و نیز شناسایی علل بالقوه ایجاد آلودگی در محیط میباشد .

دامنه پاکسازی و روند حذف آلاینده ها همه چیز و همه جا از جمله انسان، ماشین، ابزار، مواد (مواد اولیه – محصول نهائی) ، محیط زندگی و محیط کار را شامل میگردد . پاکیزه سازی تاثیر چشم گیری در کاهش میزان توقفات کار و خط تولید ، افزایش

کیفیت، ایمنی، روحیه کارکنان و بهبود سایر جنبه های محیط کار دارد. لذا تداوم پاکیزگی با تدوین و استقرار رویکردهای نگهداشت پاکیزگی ، به مراتب مهمتر و اثربخش تر از پاکیزه سازی مقطعی محیط کار میباشد .

در حقیقت این بخش علاوه بر حذف آلاینده ها ، بر راهکارهای پیشگیری از بروز مجدد آلودگی در آینده نیز تمرکز دارد .

در پایان فاز S۳ اهداف زیر قابل دسترسی خواهند بود :

۱. آلودگیها به طور کامل از محیط کار حذف خواهند شد .
۲. خرابی ابزار و ماشین آلات کار به میزان چشمگیری کاهش خواهند یافت .

۳. سطح مطلوبی از آراستگی و پاکیزگی در محیط کار ایجاد خواهد گردید .

۴. شیوع حوادث ناشی از محیط کار و بسیاری از بیماریهای شغلی کاهش خواهند یافت.

۵. خستگی و آزردهی روانی ناشی از سختی کار و بی نظمیهای رایج در محیط کار کاهش خواهند یافت .

۶. ارتقاء کیفیت محصولات و افزایش بهره وری نیروی انسانی محسوس خواهد بود .

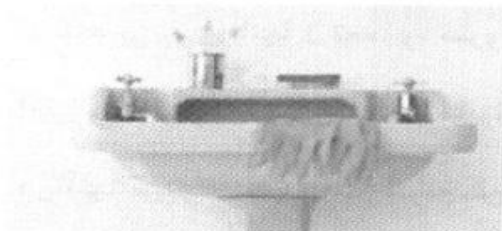
پاکیزه سازی فرآیندی بوده که ۳ مرحله اساسی را برای آن میتوان تصور نمود . به نوعی تحقق اهداف مشروحه

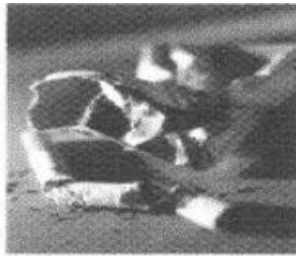
فوق تنها با رعایت دقیق و کامل این اصول امکانپذیر میباشد :

مرحله اول : پاکیزه سازی عمومی

در این مرحله نسبت به پاکیزه سازی عمومی محیط کار و سالنها و اتاقها اقدام میگردد . برای اجرای صحیح و اثر بخش این مرحله باید نسبت به تدوین یک روش اجرایی کاربردی برای پاکیزه سازی عمومی محیط کار و نیز پیشگیری از بروز آلودگی در محیط کار اقدام نمود . تواتر و برنامه زمانی نظافت ، محل‌های مورد نظافت و تعیین وظایف افراد از جمله مواردی بوده که در این روش اجرایی باید شفاف و مشخص شده باشند . برای اجرای مناسب فرآیند پاکیزه سازی عمومی، سازمان بایستی اقداماتی به شرح زیر را در دستور کار خود قرار دهد :

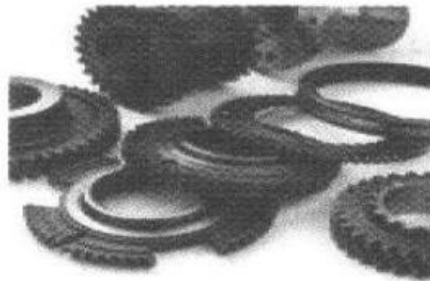
- اطلاع رسانی به کارکنان و تشریح اهداف سازمان از استقرار نظام 5S برای کارکنان.
- تفکیک محیط کار و تقسیم کار بین کارکنان .
- تعیین دامنه، مصادیق و راه‌های رفع آلودگیهای محیطی، شیمیائی ، سمعی و بصری و نیز رفع آلودگیهای خاص هر صنعت (با توجه به نوع صنعت) از محیط کار و ابلاغ آن به کارکنان .
- تعیین دامنه، مصادیق و روش‌های رعایت بهداشت عمومی .
- تهیه وسایل و لوازم پاکیزه سازی .

- تهیه لوازم بهداشت فردی و عمومی برای کارکنان .
- ایجاد تحول و حرکتی همگانی برای پاکیزه سازی محیط کار و تهیه چک لیست مربوطه برای پایش و کنترل اجرای فرآیند پاکیزه سازی .

مرحله دوم : پاکیزه سازی اختصاصی

در این مرحله نسبت به پاکیزه سازی ابزار و ماشین آلات تولیدی اقدام میگردد . برای اجرای صحیح و اثر بخش این مرحله باید نسبت به تدوین یک روش اجرایی کاربردی برای پاکیزه

سازی ابزار کار و ماشین آلات با توجه به ویژگیهای کارکردی و مشخصات فنی آنها اقدام نمود . تهیه شناسنامه تجهیزات برای کلیه ماشین آلات و ثبت کلیه فعالیتهای صورت گرفته بر روی آنها (تعمیر، سرویس و یا نظافت) در کنار تهیه و تدوین یک روش اجرایی کاربردی برای نظافت ابزار و ماشین آلات و نیز پیشگیری از بروز آلودگی مجدد در آنها میتواند در انجام اثربخش این مرحله موثر واقع گردد. برای اجرای مناسب فرآیند پاکیزه سازی اختصاصی ابزار و ماشین آلات ، بایستی اقدامات زیر را در دستور کار قرار گیرد :

- تعیین نوع و تعداد تجهیزات ، ابزار و ماشین آلات موجود.
- تعیین شرایط محیطی و نگهداری تجهیزات ، ابزار و ماشین آلات .
- تعیین مصادیق آلودگی برای تجهیزات ، ابزار و ماشین آلات .
- تعیین روش پاکیزه سازی و نظافت تجهیزات ، ابزار و ماشین آلات .
- تعیین نوع آلاینده ها و روش رفع و یا پیشگیری از بروز مجدد آنها .
- تعیین و تهیه امکانات و تسهیلات رفع آلودگی

- از جمله ، شوینده ها ، جاروبرقی های صنعتی و ...
- تهیه و ابلاغ برنامه زمانبندی اجرای پاکسازی و نظافت تجهیزات ، ابزار و ماشین آلات .
- تهیه چک لیست مربوطه برای پایش و کنترل اجرای فرآیند پاکیزه سازی تجهیزات ، ابزار و ماشین آلات .

مرحله سوم : پاکیزه سازی کارکنان

در این مرحله نسبت به پاکیزه سازی کارکنان در محیط کار اقدام میگردد . تامین امکانات و تسهیلات نظافتی و بهداشتی با توجه به شرایط و نوع محیط کار یکی از وظایف سازمانهای نظام مند و پاکیزه برای تحقق این امر میباشد . برای اجرای مناسب فرآیند پاکیزه سازی کارکنان ، سازمان بایستی اقدامات زیر را در دستور کار خود قرار دهد :

تشریح اهمیت پاکیزگی کارکنان برای آنها جهت همراه سازی ایشان با اهداف

سازمان .

▪ تعیین دامنه، مصادیق و انواع آلودگی در کارکنان با توجه به نوع صنعت و شرایط

محیط کار .

▪ تهیه برنامه زمانبندی اجرای پاکیزگی و اطلاع رسانی آن به کلیه کارکنان .

▪ تهیه چک لیست مربوطه برای پایش و کنترل اجرای فرآیند پاکیزگی .

▪ تعیین نوع آلاینده های تخصصی هرصنعت و آموزش کارکنان در خصوص نحوه

برخورد و مقابله با آن .

▪ تعیین شیوه ها و امکانات رفع آلودگی با توجه به منبع و نوع آلودگی و اطلاع

رسانی آن به کلیه کارکنان .

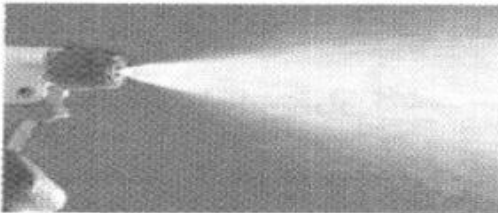
▪ تعیین شیوه های پیشگیری از بروز مجدد آلودگی و اطلاع رسانی آن به کلیه

کارکنان .

مرحله چهارم : شناسائی و رفع علل و منابع آلودگی

در این مرحله بایستی نسبت به شناسائی و از بین بردن عوامل بالقوه بروز آلودگی در محیط کار و ابزار و ماشین آلات اقدام نمود . این امر بدان جهت حائز اهمیت میباشد که عدم توجه به آن فقط صرف هزینه و زمان را برای نظافت و پاکیزه سازی مداوم محیط کار به همراه خواهد داشت ، بدون آنکه تاثیری پایدار و ملموس بر نظافت محیط کار قابل مشاهده باشد . برای شناسائی مناسب آلودگیها و رفع آنها ، سازمان بایستی اقدامات زیر را در دستور کار خود قرار دهد :

- شناسائی و دسته بندی انواع آلودگیهای بالقوه ناشی از محیط کار .
- تعیین راهکارهای رفع انواع آلودگی با توجه به نوع و منبع آنها .
- تهیه امکانات و تسهیلات مناسب برای رفع آلودگی با توجه به نوع آلودگی .

- تعیین منابع بروز آلودگی و تهیه روشی مناسب برای پیشگیری از بروز مجدد آلودگی .
- تهیه چک لیست مربوطه برای پایش و کنترل اجرای فرآیند شناسائی و رفع عوامل بروز آلودگی .

بخش چهارم

S۴ - تداوم و ایمنی

:(Seiketsu)

به معنای تداوم ، استانداردسازی و حفظ بهبود و وضع مطلوب ناشی از اجرای تفکیک ، ترتیب و تمیزی در

رعایت ایمنی در کار میباشد . عدم توجه به این عنصر میتواند منجر به بازگشت سازمان به شرایط قبل از استقرار ۵S و حتی شرایطی به مراتب بدتر از آن گردد .

در این بخش ۳ هدف و فعالیت عمده و کلیدی شامل استاندارد سازی ، تداوم استقرار ۵S و برقراری سلامت و ایمنی در محیط کار مد نظر میباشد .

واژه ایمنی در S۴ به پیشگیری از حوادثی چون آتش سوزی، لغزشهای ناشی از نشت روغن، آلودگیهای حاصل از براده ها، گازها و بخارهای مختلف، و دیگر حوادث خطرناک

سوانح ناشی از محیط کار دلالت دارد. مواردی که به خوبی با استقرار 5S قابل کنترل و پیشگیری میباشند.

واژه تداوم و استاندارد سازی در 5S تاکید بر « ایجاد و استقرار مدیریت دیداری » و «

استاندارد سازی مقررات « به منظور حفظ شرایط بهبود یافته و ممانعت از بازگشت به شرایط قبل از بهبود و استقرار 5S دارد.

مدیریت دیداری را با روشهای متعددی میتوان در سطح سازمان جاری نمود که از آن

جمله میتوان به موارد زیر اشاره نمود :

- تعیین مسیر و علامتگذاری بخشها با استفاده از خطوط رنگی .
- استفاده از تابلوهای راهنما .
- استفاده از چراغهای هشدار دهنده .
- استفاده از تابلوهای هشدار دهنده .
- نشان دادن نمونه معیوب به کارکنان .

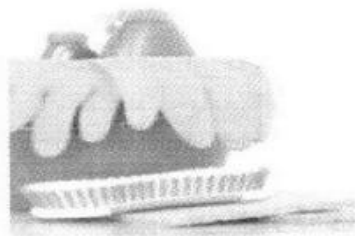
با استفاده از مدیریت دیداری شرایط و اوضاع در محیط کار به نحوی استاندارد و

کنترل می شوند که شما همواره میتوانید بهبودهای منتج از استقرار 5S را به صورت

مستمر و مداوم حفظ کنید . نکته ای که به تدام ۵S کمک بسیاری میکند ، به کارگیری استانداردهای منطقه ای ، ملی و بین المللی موجود و یا تدوین استانداردهای بومی جدید برای حفظ شرایط بهبود میباشد .

برای دستیابی به حد معقول و منطقی از استاندارد سازی در این مرحله لازم است تا علاوه بر استقرار مدیریت دیداری ، اقداماتی را در سطح سازمان به انجام رسانید که از آن جمله میتوان به موارد زیر اشاره نمود :

- تعریف و تدوین استاندارد مناسب برای اقلام اداری (به لحاظ تعداد و کیفیت) .
- تعریف و تدوین استاندارد مناسب برای شرایط محیط کار (به لحاظ روشنایی ، فضا ، امکانات مورد نیاز و ...) .
- تعریف و تدوین استاندارد مناسب برای ماشین آلات ، دستگاهها و تجهیزات .
- تعریف و تدوین استاندارد مناسب برای ابزار و وسایل مورد نیاز و در اختیار .
- تعریف و تدوین استاندارد مناسب برای مواد اولیه و قطعات .
- تعریف و تدوین استاندارد مناسب برای کارکنان (پوشش ، مهارتها ، توانمندیها و ...) .

▪ تعریف و تدوین استاندارد مناسب برای علائم رنگی و تابلوهای هشدار دهنده .

تعریف و تدوین این استانداردها ، امکان مقایسه شرایط موجود با شرایط استاندارد را فراهم آورده و مانع از عدول کارکنان از شرایط استاندارد میشود .

▪ تدوین استانداردهای جدید و بومی و یا

استفاده از استانداردهای موجود در زمینه

ایمنی .

▪ تامین و تدارک امکانات مناسب و کافی

برای پیشگیری از بروز حوادث شغلی از جمله تجهیزات حفاظت فردی .

▪ شناسایی شرایط و محل‌های بالقوه برای بروز حوادث

شغلی و اصلاح آنها .

▪ استفاده مشخص و مناسب از تابلوهای ایمنی .

▪ تهیه جعبه کمک‌های اولیه و تعبیه آن در محل‌های

مناسب و در دسترس برای کارکنان .

آموزش و رعایت نکات ایمنی در فرآیند طراحی ،
تولید ، انبارش و عرضه محصول .
▪ آموزش روشهای نگهداری و سرویس مرتب ماشین
آلات به کارکنان .

▪ رعایت نکات ایمنی هنگام طراحی چیدمان (Layout) دستگاهها و ماشین آلات .
▪ آموزش نکات ایمنی به کارکنان در خصوص نحوه استفاده از ابزار و ماشین آلات .
▪ آموزش نکات ایمنی به کارکنان در هنگام حمل و انبارش و نیز آموزش نحوه صحیح
جابه جایی کالا .

▪ آموزش نکات ایمنی به کارکنان (برای مقابله با شرایطی چون آتش سوزی و...) .
▪ فراهم آوری و کنترل مستمر تجهیزات اطفاء حریق در بخشهای مختلف سازمان .

▪ آموزش نکات ایمنی به کارکنان در هنگام استفاده از
برق و کار با وسایل برقی .

▪ نظارت دقیق بر اجرای نکات ایمنی توسط کارکنان .
▪ تهیه چک لیستهای جامع جهت پایش و کنترل مستمر شرایط ایمنی و ارائه گزارش
به مدیریت ارشد .

بخش پنجم

۵S – تعلیم و انضباط (Shitsuke):

تعلیم و انضباط به معنای آموزش کاربردی مفاهیم

۵S به تمامی کارکنان ، جلب مشارکت عمومی و

تدوین ، ابلاغ و اجرای مقررات جدید سازمان در

راستای استقرار نظام ۵S در سطح سازمان میباشد . این بند در کنار بند

استانداردسازی (S۴) در نهایت منجر به فراگیر شدن فرهنگ نظام آراستگی در سطح

سازمان و ماندگاری آن تا زمان حیات سازمان میگردد.

برای استقرار اثر بخش و نظام مند این گام که به نوعی آخرین گام در مسیر استقرار نظام 5S یا نظام آراستگی میباشد ، بایستی ۳ فرآیند کلیدی شامل : (۱) آموزش و تعلیم کارکنان - (۲) برقراری انضباط عمومی در سازمان - (۳) توسعه فرهنگ مشارکت در کارکنان و جلب همکاری ایشان به خوبی طرح ریزی و اجرایی گردد.

۱. آموزش (تعلیم) کارکنان

همانطور که قبلاً هم اشاره شد ، آموزش را میتوان به عنوان یک اهرم قوی و اثربخش

برای جلوگیری از برگشت سازمان به شرایط قبل از استقرار بهبود مورد استفاده قرار داد . چه بسا آموزش مناسب ضمن فرهنگ سازی به

استقرار اثربخش نظام آراستگی نیز کمک مینماید . در این خصوص لازم است تا

اقداماتی را به شرح زیر انجام دهد :

- انجام نیازسنجی آموزشی و تعیین دوره های مورد نیاز آموزشی برای پرسنل .
- طراحی شیوه های نوین و بومی آموزشی متناسب با فرهنگ کارکنان (آموزشهای کلاسی ، چهره به چهره و رو در رو و ...) .
- انجام برنامه ریزی آموزشی برای برگزاری دوره های آموزشی .
- تهیه و تامین امکانات آموزشی مورد نیاز .
- ارائه آموزش به کارکنان با توجه به دوره های نیازسنجی شده .
- بررسی اثر بخشی آموزشهای ارائه شده در سطح سازمان جهت بهبود فرایند آموزش در آینده به لحاظ نوع آموزشها و نحوه ارائه آنها .
- بازنگری، بهبود و تداوم فرایند آموزش .

۲. برقراری انضباط عمومی در سازمان

استقرار نظام ۵S در کنار آموزش و فرهنگ سازی نیاز به جلب مشارکت عمومی برای

برقراری یک نظم پایدار و عمومی در سازمان دارد. جهت تحقق این مهم لازم است تا سازمان اقدامات زیر را در دستور کار قرار دهد:

- تدوین قوانین جدید، منطبق با نظام ۵S و ابلاغ آن به کارکنان.
- تدوین یا شفاف سازی نحوه آشناسازی کارکنان با نظام آراستگی و ارزیابی ایشان با معیارهای نظام ۵S.
- استفاده از پوشش یکپارچه و مناسب برای کار توسط کلیه کارکنان.
- تدوین و ابلاغ ضوابط نحوه کار کارکنان منطبق با نظام ۵S.
- تدوین و ابلاغ ضوابط جدید اداری.
- تغییر در شرایط جذب و گزینش نیروی انسانی منطبق با الزامات نظام ۵S.
- ابلاغ و اطلاع رسانی مناسب کلیه قوانین و بخشنامه های تدوین یافته به کارکنان.

۳. توسعه فرهنگ مشارکت در کارکنان و جلب همکاری ایشان

همانطور که اشاره شد ایجاد یک نظم عمومی تنها با مشارکت جمعی کارکنان امکان پذیر می باشد . برای آنکه بتوان

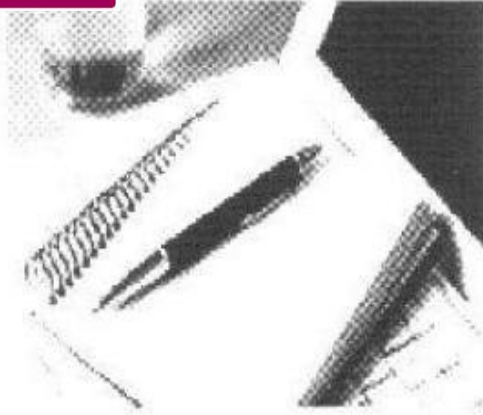
مشارکت و همکاری کارکنان برای استقرار نظام ۵S را به صورت کامل جلب نمود لازم است تا اقدامات زیر در دستور کار سازمان قرار بگیرد :

- تشویق کارکنان برای مشارکت در استقرار نظام ۵S از طریق تدوین و اجرای مکانیسمهای انگیزشی مناسب و اثربخش .

- طراحی روشهای خلاقانه جلب مشارکت کارکنان.
- دلپذیر ساختن شرایط محیط کار و جلب مشارکت کارکنان برای استقرار نظام ۵S.
- بستر سازی برای مشارکت داوطلبانه کارکنان در امور ، فراتر از الزامات سازمانی .

تهیه چک لیست (Check list preparation)

آخرین اقدام سازمان در روند استقرار نظام ۵S
اطمینان از استقرار مناسب و اثربخش آن در سطح

سازمان و بخشهای مختلف آن میباشد . بدین منظور لازم است تا سازمان با بهره گیری
از نظر خبرگان ، نسبت به طراحی و اجرای چک لیستهای مربوطه اقدام و با تیم سازی و

تشکیل تیمهای ممیزی نسبت به ممیزی نظام استقرار یافته در سطح سازمان اقدام
نماید .

چک لیست ممیزی S ^o			
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :	
نام ممیز :		تاریخ ممیزی :	
ردیف	پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	نتیجه مشاهدات	
		N.OK	OK
موارد عدم انطباق			
۱	ساختمان و زیرساختهای فیزیکی		
۱.۱	نظافت راهروها		
۲.۱	نظافت و تمیزی پنجره ها		
۳.۱	عاری بودن دیوارها از آویختنیهای اضافی		
۴.۱	وجود نور به میزان کافی		
۵.۱	شرایط مناسب سطوح		
۶.۱	تمیزی و سلامت پله ها ، نرده ها و دستگیره ها		
۷.۱	تهویه مناسب		
۸.۱	نظافت مناسب عمومی		
۹.۱	وضعیت حیاط و پارکینگ		
۱۰.۱	سلامت مخازن (به لحاظ نشستی و ...)		

چک لیست ممیزی S			
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :	
تاریخ ممیزی :		نام ممیز :	
موارد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)
	N.OK	OK	
			کف و بستر سالنها
			۱.۲ مناسب نبودن وضعیت زمین (عدم شکستگی و ...)
			۲.۲ پاکیزگی و نظافت زمین
			۳.۲ عدم وجود ضایعات و آشغال روی زمین
			۴.۲ عدم وجود روغن و گریس و... روی زمین
			۵.۲ عدم وجود اجسام اضافی روی زمین

چک لیست ممیزی S				
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :		
نام ممیز :		تاریخ ممیزی :		
موارد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	ک.ع
	N.OK	OK		
			راهروهای و خروجیهای اضطراری	۳
			وجود تابلوهای واضح و مشخص جهت نما	۱.۳
			نور مناسب	۲.۳
			تمیزی راهروها	۳.۳
			عدم وجود اجسام و اقلام اضافی در راهروها	۴.۳
			قابلیت دسترسی مناسب راهروها به سایر سالن ها	۵.۳

چک لیست ممیزی S^o

نام سازمان: نام واحد ممیزی شونده: نام ممیز: تاریخ ممیزی:

موارد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	ردیف
	N.OK	OK		
			ابزار و ماشین آلات	۴
			تمیزی و عاری بودن از هر نوع آلاینده مثل روغن‌ها	۱.۴
			تمیزی محیط اطراف ماشین آلات	۲.۴
			عاری بودن از قراضه‌ها و ضایعات فلزی و...	۳.۴
			طراحی و چیدمان (Lay out) مناسب	۴.۴
			وجود فضای مناسب در محل نصب ماشین آلات	۵.۴
			نور کافی در محل نصب ماشین آلات	۶.۴
			دسترسی به برق و پریش مناسب	۷.۴
			وجود برنامه منظمی برای نگهداری و تعمیرات	۸.۴
			مشخص بودن ابزار معیوب و جداسازی آنها	۹.۴
			آموزش مناسب کارگران برای کار با ماشین آلات	۱۰.۴

چک لیست ممیزی ۵S				
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :		
نام ممیز :		تاریخ ممیزی :		
ردیف	پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	نتیجه مشاهدات		موارد عدم انطباق
		OK	N.OK	
۵	جعبه کمکهای اولیه و خدمات آموزشی			
۱.۵	وجود تجهیزات مناسب اورژانس متناسب با کار			
۲.۵	در دسترس بودن			
۳.۵	وضعیت اقلام دارویی جعبه کمکهای اولیه			
۴.۵	نظافت و پاکیزگی جعبه کمکهای اولیه			

چک لیست ممیزی S^o

نام سازمان: نام واحد ممیزی شونده: نام ممیز: تاریخ ممیزی:

مورد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	نمره
	N.OK	OK		
			تجهیزات ایمنی، اطفاء حریق و...	۶
			تهیه و تدارک تجهیزات حفاظت فردی کارکنان	۱.۶
			وجود سیستمهای اخطار از جمله زنگ خطر	۲.۶
			وجود کپسولهای اطفاء حریق به تعداد کافی	۳.۶
			تطابق نوع کپسولهای اطفاء حریق با نوع و محیط کار	۴.۶
			وضعیت مناسب Fire box	۵.۶

چک لیست ممیزی S			
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :	
نام ممیز :		تاریخ ممیزی :	
ردیف	پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	نتیجه مشاهدات	
		N.OK	OK
موارد عدم انطباق			
۷	میز کار		
۱.۷	عدم وجود اقلام اضافی روی میز کار		
۲.۷	نظم و ترتیب مناسب اقلام روی میز		
۳.۷	دسترسی مناسب به همه اقلام مورد نیاز		
۴.۷	نور مناسب میز کار		
۵.۷	دسترسی مناسب به ابزار و اقلام پر مصرف		

چک لیست ممیزی 5S

نام سازمان : نام واحد ممیزی شونده : نام ممیز : تاریخ ممیزی :

مورد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	ردیف
	N.OK	OK		
			رختکن ، غذاخوری ، دستشویی و سرویسهای بهداشت	۸
			رنگ مناسب و روشن	۱.۸
			تمیزی و آراستگی	۲.۸
			وجود مناسب ارقام بهداشتی (حوله ، صابون و ..)	۳.۸
			وجود قفسه و کمد به میزان کافی (در رخت کن)	۴.۸
			تهویه مناسب	۵.۸

چک لیست ممیزی S°

نام سازمان : نام واحد ممیزی شونده : نام ممیز : تاریخ ممیزی :

مورد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	ردیف
	N.OK	OK		
			موجودی مواد و وضعیت انبارش	۹
			وجود تجهیزات مناسب حمل در انبار (لیفتراک و ...)	۱.۹
			آموزش کافی کارگران در خصوص روش حمل مواد	۲.۹
			تمیزی و پاکیزگی انبار	۳.۹
			مناسب بودن کف انبار به لحاظ شکستگی و ترک	۴.۹
			وجود پالت به میزان کافی در انبار	۵.۹
			وضعیت مناسب روشنایی	۶.۹
			وضعیت مناسب تهویه	۷.۹
			وجود سیستم fifo در انبار و رعایت آن	۸.۹
			وجود سیستمی برای ردیابی و شناسایی کالا در انبار	۹.۹

چک لیست ممیزی S^o			
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :	
تاریخ ممیزی :		نام ممیز :	
موارد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)
	N.OK	OK	
			۱- حیاط، پارکینگ و محیط پیرامون
			۱.۱- عدم وجود اقلام ضایعاتی و اضافی
			۲.۱- نظم و ترتیب و نظافت عمومی
			۳.۱- فضای سبز مناسب
			۴.۱- نمای مناسب ساختمان

چک لیست ممیزی S ^o			
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :	
نام ممیز :		تاریخ ممیزی :	
ردیف	پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	نتیجه مشاهدات	
		N.OK	OK
موارد عدم انطباق			
۱۱	کارگران		
۱.۱۱	پوشش مناسب و متناسب با نوع کار		
۲.۱۱	تمیزی و بهداشت فردی کارگران		
۳.۱۱	آشنایی کارگران با قوانین و مقررات محیط کار		
۴.۱۱	آموزش مناسب کارگران بر حسب نوع وظیفه		
۵.۱۱	استفاده از تجهیزات حفاظت فردی مناسب		

چک لیست ممیزی ۵S			
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :	
نام ممیز :		تاریخ ممیزی :	
ردیف	پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	نتیجه مشاهدات	
		N.OK	OK
موارد عدم انطباق			
۱۲	تاسیسات (سرمایش ، گرمایشی و ...)		
۱.۱۲	وجود سیستمی برای نگهداری و تعمیرات منظم		
۲.۱۲	آشنایی متصدی کنترل با اصول و مبانی کار		
۳.۱۲	وضعیت مناسب سیم کشیهای برق		
۴.۱۲	وضعیت مناسب سیستم دفع فاضلاب		
۵.۱۲	وضعیت مناسب کانالهای هوا و تهویه		

چک لیست ممیزی S^o

نام سازمان : نام واحد ممیزی شونده : نام ممیز : تاریخ ممیزی :

مورد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	شماره
	N.OK	OK		
			S1	۱۳
			عدم وجود اشیاء و اجناس معیوب	۱.۱۳
			عدم وجود پالت‌های سرگردان و بی نام و نشان	۲.۱۳
			دور بودن مواد قابل اشتعال از حرارت و جرقه	۳.۱۳
			آیا اقلام مورد نیاز نسبت به اهمیت مصرف آن (روزانه ، هفتگی، ماهیانه و ..) جداسازی شده است	۴.۱۳
			آیا حذف اقلام غیرلازم صورت گرفته است	۵.۱۳
			کفایت و صحت عملکرد وسایل برودتی و گرمایی	۶.۱۳
			آیا زمانبندی خاصی برای پاکسازی محیط کار و انبارها تعیین شده است	۷.۱۳
			کارکرد صحیح و ایمن تجهیزات گازرسانی	۸.۱۳
			شارژ بودن و سالم بودن ضمامم و مانومترهای کپسولهای اطفاء حریق	۹.۱۳
			حذف یا مبارزه با علل آلودگی ناشی از گرد و غبار و نشستی روغن و پرتاب مذاب	۱۰.۱۳
			آیا افراد مستول در خصوص پاکسازی مشخص شده است	۱۱.۱۳
			مناسب بودن سیم کشی ها و ایمنی آنها	۱۲.۱۳
			آیا از فضای موجود در فرآیند تولید و انبارها بدرستی استفاده میشود	۱۳.۱۳
			عدم وجود وسایل اضافی در محیط کار ، کمدها و کشوها	۱۴.۱۳

چک لیست ممیزی S ^۵			
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :	
نام ممیز :		تاریخ ممیزی :	
مورد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		بازامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)
	N.OK	OK	
			۱۴
			۱۴.S۲
			۱.۱۴ منتهخص بودن محل کلبه وسایل
			۲.۱۴ منتهخص بودن محل نگهداری ضایعات و قراضه های ورودی
			۳.۱۴ آیا گردش اطلاعات روزانه در محیط به صورت سیستماتیک انجام می شود
			۴.۱۴ آیا لباسهای یونیفرم کار و وسایل داده شده به پرسنل مورد استفاده قرار میگیرد
			۵.۱۴ منتهخص بودن وجود نقشه های لوله کنسی آب و فاضلاب
			۶.۱۴ نشانه گذاری محدوده ها و محل استقرار اشیاء
			۷.۱۴ ترتیب چیدمان میزها، دستکاهها و سایر کالاها
			۸.۱۴ مرتب بودن و اتیکت دار بودن زونکن ها، فایلهای و کاغذها
			۹.۱۴ مرتب بودن میزها و کمدها
			۱۰.۱۴ کافی بودن تعداد میز و صندلی ها
			۱۱.۱۴ کنترل بر روی حضور بموقع افراد
			۱۲.۱۴ استفاده از وسایل ایمنی (لباس کار، کفش کار، عینک و ...)
			۱۳.۱۴ امکان دسترسی فوری به وسایل اطفاء حریق

چک لیست ممیزی ۵S			
نام سازمان :		نام واحد ممیزی شونده :	
نام ممیز :		تاریخ ممیزی :	
ردیف	پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	نتیجه مشاهدات	
		N.OK	OK
۱۵	۵۳		
۱.۱۵	نظافت کف و بستر محیط کار		
۲.۱۵	نظافت درب ، دیوار و پنجره های محیط کار		
۳.۱۵	نظافت وسایل و دستگاهها		
۴.۱۵	آیا پوشش ها و حفاظها به منظور پیشگیری از نشت و آلودگی نصب شده است		
۵.۱۵	نظافت سرویسهای بهداشتی		
۶.۱۵	وجود مواد شستشو و پاک کننده در سرویسهای بهداشتی		
۷.۱۵	مناسب بودن سیستم جمع آوری و دفع زباله		
۸.۱۵	مسئولیت تمامی افراد برای پاکیزگی محیط کار		

چک لیست ممیزی ۵S

نام سازمان : نام واحد ممیزی شونده : نام ممیز : تاریخ ممیزی :

موارد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	ع.ب.ب
	N.OK	OK		
			۵S	۱۶
			عدم وجود اشیاء و اجناس معیوب	۱.۱۶
			عدم وجود پالت‌های سرگردان و بی نام و نشان	۲.۱۶
			دور بودن مواد قابل اشتعال از حرارت و جرقه	۳.۱۶
			آیا اقلام مورد نیاز نسبت به اهمیت مصرف آن (روزانه ، هفتگی ، ماهیانه و ...) جدا سازی شده است .	۴.۱۶
			آیا حذف اقلام غیر لازم صورت گرفته است	۵.۱۶
			کفایت و صحت عملکرد وسایل برودتی و گرمایی	۶.۱۶
			آیا زمانبندی خاصی برای پاکسازی محیط کار و انبارها تعیین شده است	۷.۱۶
			کارکرد صحیح و ایمن تجهیزات گزارسانی	۸.۱۶
			شارژ بودن و سالم بودن ضمائم و مانومترهای کیسولهای اطفاء حریق	۹.۱۶
			حذف یا مبارزه با علل آلودگی ناشی از گرد و غبار و نشانی روغن و پرتاب مذاب	۱۰.۱۶
			آیا افراد مسئول در خصوص پاکسازی مشخص شده اند	۱۱.۱۶
			مناسب بودن سیم کشی ها و ایمنی آنها	۱۲.۱۶

چک لیست ممیزی 5S

نام سازمان : نام واحد ممیزی شونده : نام ممیز : تاریخ ممیزی :

موارد عدم انطباق	نتیجه مشاهدات		پارامتر مورد ممیزی (الزامات عمومی)	ردیف
	N.OK	OK		
			5S	۱۷
			تمرین وقت شناسی	۱.۱۷
			آیا آموزش 5S برای کلیه سطوح سازمانی صورت گرفته است	۲.۱۷
			آیا مفهوم 5S درک شده است و سعی در اجرا می شود	۳.۱۷
			تمرین اقدامات اضطراری	۴.۱۷
			توجه به زیبایی ها و رعایت ظواهر	۵.۱۷
			تکرار شفاهی الزامات	۶.۱۷